

CYFARFOD	Y Cyngor
DYDDIAD	19 Medi 2013
PWNC	Siarter Datblygu Aelodau
PWRPAS	Cyflwyno'r bwriad o ymgeisio am y Siarter Datblygu Aelodau
AWDUR	Cynghorydd Les Day
SWYDDOG PERTHNASOL	Geraint George, Pennaeth Gwasanaethau Democraidd

1. Mae Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) wedi llunio Breinlen Cynorthwyo Datblygu Cynghorwyr Cymru, y cyfeirir ati ar lafar fel 'Siarter Aelodau'. Datblygwyd y Siarter ar ei newydd wedd yn 2012/13 gan ymgynghori â chylchoedd gwleidyddol a swyddogion cynorthwyo cynghorwyr pob awdurdod.
2. Mae CLILC yn cydnabod fod sawl her yn wynebu cynghorwyr y dyddiau hyn, a bod disgwyl iddynt gyflawni amryw ddyletswyddau, megis arwain yn y gymuned ac ysgwyddo cyfrifoldebau penodol ar ran y Cyngor. Datblygwyd y freinlen er mwyn sicrhau y bydd rhaglen gymorth drefnus trwy Gymru gyfan ar gyfer cynorthwyo aelodau etholedig yn eu gwaith.
3. Mae tair lefel i'r broses, sef:
 - Y Freinlen – sef y lefel sylfaenol y gallai'r rhan fwyaf o awdurdodau ei hennill ar ôl cyflawni ychydig fisoedd o waith.
 - Y Freinlen Uwch – sy'n fwy ymestynnol am fod angen paratoi am ryw flwyddyn i'w hennill ar ôl cyrraedd y lefel sylfaenol.
 - Gwobr Rhagoriaeth – sef yr angen i arddangos cymorth cywrain iawn a deilliannau amlwg i'r gwaith

(Gweler crynodeb o'r hyn y bydd ennill y freinlen yn ei gyflawni i'r Cyngor yn **Atodiad A**)
4. I ymgeisio am y freinlen, bydd angen i'r Awdurdod ddilyn y camau gweithredu a nodir isod:
 - Mynegi ei ymrwymiad corfforaethol i ymgeisio am y Freinlen trwy lofnodi datganiad o'i fwriad yn un o gyfarfodydd y Cyngor llawn.
 - Cynnal hunanasesiad bras yn ôl y meini prawf perthnasol a sefydlu cynllun gweithredu ar gyfer unrhyw waith datblygu er mwyn ateb gofynion y Freinlen.
 - Rhoi'r cynllun gweithredu ar waith a chyflwyno'r hunanasesiad i CLILC.
 - Bydd tim o gymheiriaid yn adolygu'r cais ac yn rhoi adborth cynhyrchiol a chefnogol. Bydd rhai cymheiriaid yn ymweld â'r awdurdod yn anffurfiol fel rhan o'r cais.
5. Mae elfennau o'r freinlen yn cyd-fynd ac yn adeiladu ar ofynion Mesur Llywodraeth Leol 2011. At hyn, mae ennill y Siarter, ynghyd â'r gwaith

paratoadol tuag at adolygiadau blynyddol o anghenion hyfforddi a datblygu aelodau yn ategu egwyddorion y Cyngor ynghylch cefnogi datblygiad aelodau etholedig i'w galluogi i weithredu eu rolau yn llwyddiannus.

6. Mae'r uchod hefyd yn adeiladu ar y gwaith a gyflawnwyd gan yr is-grŵp hyfforddiant fel rhan o'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn y cyfnod hyd at Chwefror 2013.
7. Cyflwynwyd gwybodaeth am y Siarter Datblygu Aelodau gerbron aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar 4 Mehefin 2013. Roedd aelodau'r pwyllgor o'r farn fod y Cyngor eisoes yn cwrdd â nifer o ofynion y Siarter, a chroesawyd y syniad fel cyfle i gynyddu statws hyfforddiant a datblygiad yr aelodau etholedig. Ar sail hynny, cytunodd aelodau'r pwyllgor i gynnig argymhelliad i'r Cyngor llawn y dylid datgan diddordeb mewn ymgeisio am y Freinlen (Siarter) yn ystod 2013/14.

Argymhelliad:

8. Argymhellir fod y Cyngor llawn yn cytuno i ddatgan diddordeb mewn ymgeisio am y Freinlen (Siarter) yn ystod 2013/14.
9. Argymhellir fod y Cyngor llawn yn cytuno i ddatgan ei ymrwymiad corfforaethol i ymgeisio am y Siarter drwy arwyddo'r datganiad o fwriad yn y cyfarfod hwn o'r Cyngor llawn.

Bydd y Freinlen yn:

- Cynnwys pob agwedd ar gymorth i gynghorwyr, megis trefniadau cyfansoddiadol, fframwaith strategol ac ymarferol ar gyfer datblygu cynghorwyr, gwasanaethau i gynghorwyr a chyfleusterau iddyn nhw.
- Cael ei hennill yn ôl canllawiau y cytunwyd arnyn nhw. Bydd byd llywodraeth leol yn cadw llygad ar y trefniadau ac yn eu hasesu o'i wirfodd trwy gyfrwng Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, a fydd yn rhoi gwybod i Lywodraeth y Cynulliad am y cynnydd.
- Rhoi datganiad o'i hennill, o ymrwymiad yr awdurdod i gynorthwyo ei gynghorwyr, a bydd modd defnyddio hynny i annog pobl i sefyll mewn etholiadau.
- Cydnabod y bydd gan bob awdurdod ei dull, ei flaenoriaethau a'i strwythur ei hun, ac mae hynny i'w groesawu.
- Hyrwyddo'r syniad o gynorthwyo a datblygu pob cynghorydd, beth bynnag fo'i blaid wleidyddol, a chydabod cyfraniad pob plaid wleidyddol at ddatblygiad gwleidyddol y cynghorwyr.
- Cydnabod bod pob cynghorydd yn dod â'i fedrau a'i rinweddau ei hun i'r awdurdod. Nid cynhyrchu criw o gynghorwyr unffurf yw diben y Freinlen, na'u gorfodi nhw i ymddwyn mewn modd penodol, ond rhoi'r wybodaeth, y medrau a'r cyfleoedd priodol iddyn nhw i'w galluogi i gyflawni'r swyddogaethau maen nhw wedi'u dewis.
- Annog yr awdurdodau i edrych ar y ffordd maen nhw'n gweithio, i ofalu bod pob cynghorydd yn cael cymryd rhan yn y gwaith hwnnw.

(CLILC – Breinlen ar gyfer Cynorthwyo a Datblygu Cynghorwyr Cymru)